

Materiał dotyczący projektu ustawy o usługach płatniczych (druk sejmowy nr 4217)

I. Opis problemu

Procedowany w Sejmie projekt ustawy o usługach płatniczych (autorstwa Ministerstwa Finansów, odpowiada za niego Podsekretarz Stanu Pan Wiesław Szczuka) powinien uregulować rynek usług płatniczych w zakresie opłaty surcharge (opłata dodatkowa za wypłatę gotówki z bankomatów od posiadacza karty).

Wynika to z faktu, iż działające na rynku polskim międzynarodowe organizacje płatnicze zastrzegają dla siebie **wyłączną kompetencję** do kształtowania regulacji rynku bankomatowego w tym wysokości opłat za wypłatę gotówki w bankomatach z użyciem kart wydanych w ich systemach.

Praktyka pokazuje, że korzystając z zasady swobody kontraktowania organizacje płatnicze co do zasady bezwarunkowo zakazały surcharge. W związku z tym **przy obecnym prawodawstwie w tym zakresie rynek nie jest w stanie wyregulować tej kwestii w oparciu o zasady wolnorynkowe, stąd potrzeba ustawowej regulacji** – w postaci odpowiedniego zapisu art. 38 projektu ustawy.

Do niedawna rynek bankomatów rozwijał się dosyć dynamicznie. Sytuację zmieniły jednak decyzje międzynarodowych organizacji płatniczych, które w 2010 r. doprowadziły do obniżek opłat ponoszonych przez banki, które za świadczenie usług wypłaty gotówki otrzymują operatorzy bankomatów (tzw. opłata interchange fee). Opłaty te stanowią podstawę funkcjonowania i rozwoju sieci bankomatów w Polsce.

Uzasadnienie:

1. Obecnie współczynnik penetracji bankomatami w Polsce jest trzecim najniższym w krajach Unii Europejskiej (średnio **436 urzędzenia** na 1 mln mieszkańców w porównaniu **do średniej 867 w krajach Unii Europejskiej**). Należy wyraźnie podkreślić, iż w ostatnim czasie ilość bankomatów nie wzrasta – przez okres pierwszych 3 miesięcy 2011 roku zostało zainstalowanych **tylko 46** nowych bankomatów, podczas gdy w porównywalnych okresach lat poprzednich było to ok. **500 – 700**. Tego typu sytuacja prowadzi do zmniejszenia dostępności bankomatów dla społeczeństwa. W konsekwencji będzie to z pewnością miało wpływ na zmniejszenie zaufania społeczeństwa do sektora finansowego poprzez realne ograniczenie dostępu konsumentów do środków finansowych zgromadzonych na kontach bankowych.
2. Brak rozwoju lub regres sieci bankomatów prowadzą dalej w prostej linii do **zatrzymania procesu „ubankowienia”** osób niekorzystających dotychczas z rachunków bankowych. **Ograniczenia w dostępności do bankomatów najbardziej dotkliwie uderzą zatem w konsumentów.** Dla nich, jak i dla banków istotne jest, by liczba bankomatów nie

ulegała redukcji, a wręcz się zwiększała - skłonność do zakładania rachunków bankowych jest uwarunkowana szerokim dostępem do bankomatów.

3. To konsument powinien podjąć decyzję, czy za wygodę wypłaty gotówki z bankomatu w dogodnym miejscu jest gotowy zapłacić niewielką opłatę dodatkową. Przy odpowiednim poinformowaniu klienta o opłacie przed inicjacją transakcji należy się spodziewać, że jego wybór będzie w pełni świadomy.
4. Wstrzymanie rozwoju sieci bankomatowej **może spowodować migrację klientów do oddziałów banków**. Wypłaty gotówki w kasach banków są dla klientów mniej wygodne, a dla banków bardziej kosztowne. Badania dowodzą, że gdy występuje surcharge przy wypłatach gotówki z bankomatów ich liczba znacząco rośnie. Według niektórych analiz wzrost rozmiaru sieci może z nawiązką rekompensować konsumentom poniesione przez nich niewielkie dodatkowe opłaty, co sprawia że ich korzyści netto się zwiększają.
5. Ponadto dopuszczenie opłaty surcharge **nie oznacza** bynajmniej automatycznego jej wprowadzenia bowiem o tym i o poziomie ewentualnych opłat **zdecyduje wolna konkurencja między operatorami bankomatów, odblokowanie opcji surcharge przywrócić ma jedynie konieczną równowagę negocjacyjną w relacjach pomiędzy poszczególnymi grupami uczestników tego rynku**.

Propozycja nowego brzmienia art. 38 – dodanie ust.2, 3.

Art. 38.1. Gdy transakcja płatnicza nie wiąże się z przeliczaniem waluty, płatnik i odbiorca ponoszą opłaty określone w umowie zawartej przez każdego z nich ze swoim dostawcą.

2. Podmiot świadczący usługę wypłaty gotówki z użyciem karty płatniczej lub podobnego instrumentu, w tym niebędący wydawcą tej karty płatniczej lub podobnego instrumentu, może pobierać opłatę od płatnika na własną rzecz, pod warunkiem poinformowania płatnika o opłacie należnej z tego tytułu przed zleceniem wypłaty gotówki. Czynność prawna regulująca pobieranie opłat niezgodnie z przepisem zdania pierwszego jest w tej części nieważna.

3. Przepis ustępu 2 stosuje się również do podmiotów świadczących usługi nieobjęte ustawą.